

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 30. tammikuuta 2023
(OR. en)

5422/23

COSCE 2
COPS 31
CFSP/PESC 91

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	5262/23
Asia:	Neuvoston päätelmät EU:n painopisteistä Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2023–2024 tehtävälle yhteistyölle

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3929. istunnossaan 30. tammikuuta 2023 hyväksymät neuvoston päätelmät EU:n painopisteistä Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2023–2024 tehtävälle yhteistyölle.

EU:n painopisteet Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2023–2024 tehtävälle yhteistyölle

1. Venäjän ilman edeltävää provokaatiota toteuttama, perusteeton ja laitton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja sen pyrkimykset muuttaa Euroopan turvallisuusrakenteita voimakeinoin ovat vastoin sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä ja Euroopan poliittisen, sosiaalisen ja taloudellisen järjestyksen demokraattista perustaa. EU:n ja Euroopan neuvoston olisi tässä yhteydessä tiivistettävä suhteitaan sekä laadullisesti että määrällisesti.
2. Maailmassa, jossa geopoliittisiin voimasuhteiden muutoksiin yhdistetyt yksipuoliset lähestymistavat haastavat monenvälisyyttä, Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto ovat hyötynneet toistensa vahvuuksista, asiantuntemuksesta ja kompetensseista. Monenvälisyyden puolustaminen on tärkeämpää kuin koskaan. Euroopan unioni on vakuuttunut siitä, että yhteisiin sääntöihin perustuva tehokas monenvälisyys on edelleen paras tapa maailmanlaajuisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämiseen sekä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseen Euroopassa. Vuonna 2021 annetun, sääntöpohjaiseen monenvälisyyteen suuntautuvan Euroopan unionin panoksen vahvistamista käsittelevän yhteisen tiedonannon täytäntöönpano ohjaa tässä yhteydessä edelleen EU:n yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa ja edistää samalla YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.
3. Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota on vakava kansainvälisen oikeuden loukkaus ja merkittävä uhka maailman rauhalle ja turvallisuudelle. Sillä on vakavia seurauksia Euroopan monenväliselle rakenteelle, myös EU:n ja Euroopan neuvoston suhteille. Tällä hetkellä on ensiarvoisen tärkeää säilyttää yhtenäisyys, vahvistaa yhteisten arvojemme ja periaatteidemme merkitys ja lujittaa Euroopan neuvoston asemaa viitekehyksenä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi Euroopassa.

4. EU tukee tässä yhteydessä keskeisen Euroopan neuvoston valtion- ja hallitusten johtajien neljännen huippukokouksen järjestämistä. Euroopan neuvoston korkean tason mietintäryhmän ehdotuksen mukaisesti huippukokous tarjoaa tilaisuuden vahvistaa korkeimmalla poliittisella tasolla sitoutuminen Euroopan neuvoston perusarvoihin ja määritellä sen rooli uudessa geopoliittisessa tilanteessa. Unioni suhtautuu myönteisesti korkean tason mietintäryhmän raporttiin, joka on tärkeä panos myös huippukokouksen valmisteluihin.
5. Lissabonin sopimuksen voimaantulo vuonna 2009 asetti ihmisoikeudet, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen Euroopan unionin politiikan keskiöön ja loi enemmän mahdollisuuksia yhteistyölle Euroopan neuvoston kanssa. Viime vuosina molemmat organisaatiot ovat kehittäneet strategisen kumppanuuden, joka perustuu yhteisiin arvoihin ja prioriteetteihin. Euroopan unionista on tullut Euroopan neuvoston tärkein institutionaalinen kumppani poliittiselta, taloudelliselta ja oikeudelliselta kannalta, kuten Hampurissa toukokuussa 2021 pidetyssä ministerikomitean ministerikokouksessa vahvistettiin.
6. Jotta voidaan vahvistaa demokratiaa Euroopan valtioissa, on ratkaisevan tärkeää yhdistää voimat demokratian taantumisen pysäyttämiseksi, oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi ja ihmisoikeuksien ylläpitämiseksi, demokraattisten prosessien eheyden suojelemiseksi, ulkoiselta häirinnältä ja disinformaatiolta, oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamiseksi, tiedotusvälineiden vapauden ja toimittajien turvallisuuden varmistamiseksi sekä demokraattisten instituutioiden ja päätöksenteon tehostamiseksi, muun muassa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden merkityksellisen osallistumisen ja kansalaisten osallistumisen lisäämisen avulla. Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi, joka on ennennäkemätön osallistavan demokratian harjoitus Euroopan unionin tasolla, on tutkinut uusia tapoja ottaa kansalaiset mukaan keskusteluihin siitä, miten EU:ta voitaisiin kehittää edelleen keskeiset haasteet huomioiden. Konferenssi on luonut mahdollisuuksia tulevalle yhteistyölle Euroopan neuvoston kanssa – erityisesti Maailman demokratiafoorumin ja Euroopan neuvoston kansainvälisten kansalaisjärjestöjen konferenssin puitteissa – ehdotustensa täytäntöönpanossa. EU ja Euroopan neuvosto pyrkivät kehittämään edelleen kansalaisten osallistumista Eurooppaan liittyviin asioihin ja luomaan uusia mahdollisuuksia eurooppalaisten väliselle keskustelulle.

7. Ministerikomitean 16. maaliskuuta 2022 tekemän päätöksen jälkeen Venäjän federaatio ei enää ole Euroopan neuvoston jäsen eikä myöskään Euroopan ihmisoikeussopimuksen korkea sopimuspuoli. Tämän johdosta yli 140 miljoonaa kansalaista Venäjällä ei enää nauti yleissopimuksen tarjoamasta ihmisoikeuksien suojelusta. Euroopan unioni on edelleen täysin sitoutunut Euroopan neuvoston yleissopimusjärjestelmän tehokkaaseen toimintaan ja tukee edelleen Euroopan neuvoston aloitteita, joilla pyritään vahvistamaan organisaation arvojen kehittämistä, erityisesti sen Ukrainaa tukevia toimia. Euroopan neuvoston olisi myös lisättävä yhteistyötä Valko-Venäjän (mukaan lukien äskettäin perustettu yhteysryhmä) ja Venäjän demokraattisen opposition ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, riippumattomien tiedotusvälineiden ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa, jotka toimivat sekä kotimaassaan että sen ulkopuolella, ja keskittymällä kohdennetusti ihmisoikeus- ja demokratiasitoumuksiin, jotka on tehty muilla monenvälisillä foorumeilla, kuten Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä.
8. EU korostaa ihmisoikeuksien keskeistä asemaa EU:n lainsäädännössä, sellaisina kuin ne taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja sellaisina kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ne tulkitsee, ja korostaa, että EU:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen on tärkeää, koska EU voi sopimuspuolena osallistua virallisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen menettelyihin. Tässä yhteydessä EU kiinnittää entistä enemmän huomiota ministerikomitean työhön, joka liittyy tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon valvontaan.

9. Lisäksi EU tukee edelleen toimintaa, joka liittyy Euroopan neuvoston osittaisiin sopimuksiin ja johon osallistuvat sen erityiselimet, erityisesti Demokratiaa oikeusteitse -komissio (Venetsian komissio), lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä (GRECO), rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastaisia toimenpiteitä arvioiva asiantuntijakomitea (Moneyval), naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (Grevio), ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä (GRETA), oikeuslaitoksen toimivuutta tarkasteleva Euroopan neuvoston pysyvä komitea (CEPEJ), huumausaineita ja riippuvuuksia käsittelevä kansainvälinen yhteistyöryhmä (Pompidou-ryhmä), kidutuksen vastainen komitea (CPT), tekoälykomitea (CAI), Lanzarote-komitea, Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea sekä muut ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota koskevat standardien asettamis- ja valvontamekanismit.
10. EU:n jäsenyyttä koskeva mahdollisuus on merkittävä Euroopan vakautta edistävä tekijä, jota Euroopan neuvosto vahvistaa edelleen. Eurooppa-neuvosto tunnusti 23. kesäkuuta 2022 Ukrainan, Moldovan tasavallan ja Georgian eurooppalaiset tulevaisuudennäkymät. Näiden maiden ja niiden kansalaisten tulevaisuus on Euroopan unionissa. Tämä antaa uutta pontta ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi näissä maissa ja laajemmalla alueella.
11. EU toteaa, että Euroopan neuvostolla on tärkeä rooli tuettaessa mukautumista eurooppalaisiin normeihin ja vahvistettaessa tärkeiden instituutioiden valmiuksien kehittämistä Länsi-Balkanin alueen ja itäisen kumppanuuden maiden uudistusprosesseissa. EU ja Euroopan neuvosto jatkavat yhteistyötä auttaakseen ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita edistymään konkreettisesti EU:hun liittymistä koskevissa yleisissä uudistusprosesseissaan EU:n jäsenyyssuhteiden täyttämiseksi. Yhteiset ohjelmat laajentumis- ja naapurisuusalueilla tukevat jatkossakin ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviä uudistuspyrkimyksiä.

12. Euroopan neuvoston eteläistä naapurustoa koskeva politiikka ja maailmanlaajuisen keskinäisen riippuvuuden ja solidaarisuuden eurooppalainen keskus ovat olleet avainasemassa parannettaessa vuoropuhelua ja yhteistyötä pohjoisen ja etelän välillä, lisättäessä solidaarisuutta ja edistettäessä vakautta ja demokraattista turvallisuutta sekä Euroopassa että sen naapurialueilla. Nykypäivänä Euroopan neuvoston vaikutus ulottuu huomattavassa määrin myös Euroopan mantereen ulkopuolelle, sillä monet sen yleissopimukset ovat maailmanlaajuisesti avoinna allekirjoitettaviksi ja monet sen mekanismeista ulottuvat ympäri maailmaa. Euroopan unioni edistää edelleen Euroopan ulkopuolisten valtioiden liittymistä tärkeimpiin Euroopan neuvoston yleissopimuksiin, myös kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön alalla.
13. Vuonna 2021 EU:n ja Euroopan neuvoston yhteistä ohjelmaa koskeva yhteistyö oli globaalilta mittakaavaltaan yhteensä 207,4 miljoonaa euroa. Näiden ohjelmien vuotuiset tulot muodostavat 57 prosenttia kaikista Euroopan neuvoston talousarvion ulkopuolisista resursseista. EU:n ja Euroopan neuvoston välinen uudennainen yhteistyö alkoi vuonna 2019. Sen määrärahat eli yli 17 miljoonaa euroa rahoitetaan Euroopan komission teknisen tuen välineestä, jolla tuetaan EU:n jäsenvaltioita kasvua edistävien hallinnollisten ja rakenteellisten uudistusten valmistelussa ja täytäntöönpanossa muun muassa ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen aloilla. Tämä erinomainen ja viime vuosina lisääntynyt yhteistyö jatkuu nykyisen vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyn puitteissa.
14. EU aikoo vuosina 2023–2024 olla etulinjassa tukemassa uudistettua ja vahvistettua Euroopan neuvostoa rahoituksen kestävyden varmistamiseksi ja tehokkuuden painottamiseksi myös jatkossa. Se pyrkii parantamaan Euroopan neuvoston tavoitteiden ja toimien näkyvyyttä ja niistä tiedottamista sekä EU:n ja Euroopan neuvoston yhteistyön avulla saavutettuja konkreettisia tuloksia muun muassa lisäämällä yhteisten julkilausumien määrää ja järjestämällä korkean tason tapahtumia yhteistä etua koskevista aiheista. Kansalaisyhteiskunnan aktiivisempi osallistuminen voi myös osaltaan parantaa tällaista näkyvyyttä.

15. Seuraavalla kaksivuotiskaudella molempia osapuolia hyödyttävää EU:n ja Euroopan neuvoston yhteistyötä kehitetään edelleen kumppanuuden kolmen pääpilarin eli poliittisen vuoropuhelun, oikeudellisen yhteistyön ja ohjelmayhteistyön avulla keskittyen seuraaviin toisiinsa liittyviin ja toisiaan vahvistaviin painopisteisiin, jotka koskevat ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta. Molemmat organisaatiot pyrkivät tehostamaan poliittista vuoropuheluaan muun muassa pitämällä säännöllisesti yhteyttä korkealla poliittisella tasolla ja myötävaikuttamalla toistensa normatiiviseen ja poliittiseen kehitykseen seuraavilla aloilla:

IHMISOIKEUDET

16. EU tukee Euroopan neuvostoa, Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta ja ihmisoikeussopimusjärjestelmää ihmisoikeuksien ylläpitämisen pääasiallisina välineinä Euroopassa. Tältä osin EU toistaa olevansa sitoutunut liittymään Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Unioni jatkaa toimimista Euroopan neuvoston kumppanina toteuttaessa EU:n ihmisoikeusprioriteetteja ulkosuhteissa, sen mukaisesti kuin ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa (2020–2024) ohjeistetaan.
17. Kuolemanrangaistuksen sekä kidutuksen ja muun kaltoinkohtelun poistaminen ovat olennaisen tärkeitä ihmisarvon varmistamisen kannalta. EU ja Euroopan neuvosto tukevat edelleen yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen kanssa lisääntyntä julkista keskustelua, valistus- ja edistämistoimia, jotka koskevat kuolemanrangaistusta ja sen kauhistuttavia vaikutuksia yksilöihin, perheisiin ja yhteiskuntiin, kidutuksen poistamista ja uhrien oikeussuojakeinoja. EU:n ja Euroopan neuvoston vuosittainen yhteinen kuolemanrangaistuksen vastainen julkilausuma osoittaa vahvan sitoutumisen kuolemanrangaistuksen poistamiseen maailmanlaajuisesti.

18. EU jatkaa yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa sekä jäsenvaltioissa että EU:n ulkosuhteissa työtään sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, mukaan lukien naisten ihmisoikeuksien täysimääräinen ja yhdenvertainen toteutuminen sekä naisten vaikutusmahdollisuudet ja osallistuminen. EU tekee yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa myös naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus) on ratifioitu 21:ssä EU:n jäsenvaltiossa, joissa sitä ollaan panemassa täytäntöön. EU ja Euroopan neuvosto pyrkivät löytämään synergioita naisten oikeuksia koskevien oikeudellisten kehysten ja poliittisten sitoumusten, kuten naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan toimintaohjelman, välillä ja tutkimaan naisiin, rauhaan ja turvallisuuteen sekä sukupuolten tasa-arvoon liittyviä yhteisiä toimia ja ohjelmia EU:n ulkopoliitiikan mukaisesti.
19. EU jatkaa yhteisiä ponnistelujaan Euroopan neuvoston kanssa lasten oikeuksien suojelun ja edistämisen tukemiseksi lasten oikeuksia koskevan EU:n strategian, lasten oikeuksia koskevasta EU:n strategiasta annettujen neuvoston päätelmien ja lasten oikeuksia koskevan Euroopan neuvoston uuden strategian (2022–2027) ”Lasten oikeudet: jatkuvasta toteutuksesta yhteiseen innovointiin” mukaisesti. Tähän olisi sisällytettävä yhteistyö, jolla vahvistetaan lasten osallistumista poliittiseen ja demokraattiseen toimintaan, edistetään lapsiystävällistä oikeudenkäyttöä, edistetään integroituja lastensuojelujärjestelmiä, suojellaan lapsia altistumiselta haitalliselle tai laittomalle verkkosisällölle ja varmistetaan, että kaikki asiaankuuluvat viranomaiset ja yksiköt tekevät yhteistyötä lasten suojelemiseksi ja tukemiseksi.

20. Euroopan neuvosto on Euroopan unionin keskeinen kumppani lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjunnassa. Se on esimerkiksi julistanut 18. päivän marraskuuta lasten seksuaalisen riiston ja lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan vastaiseksi eurooppalaiseksi teemapäiväksi. Unioni vahvistaa edelleen yhteistyötään kaikkien asiaankuuluvien Euroopan neuvoston elinten kanssa edetessään lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja riiston torjunnan tehostamista koskevan strategiansa täytäntöönpanossa. Strategian kolme keskeistä osa-aluetta ovat ennaltaehkäisy, tutkintatoimien tukeminen ja uhrien auttaminen. Lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta ja riisto on rikos, joka ei tunne rajoja. Jotta voidaan varmistaa aidosti maailmanlaajuinen toiminta ja parantaa maailmanlaajuisia normeja lasten suojelemiseksi näiltä rikoksilta, unioni jatkaa lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevaan yleissopimukseen (Lanzaroten yleissopimus) liittymisen ja sen ratifioinnin edistämistä ja tähän pyrkimistä.
21. Euroopan unioni jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston ja sen ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmän (GRETA) kanssa ihmiskaupan torjuntaa koskevan EU:n strategian 2021–2025 ja ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta 5. huhtikuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU mukaisesti. Tavoitteena on tehostaa ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjuntaa, parantaa uhrien, erityisesti naisten ja lasten, suojelua, tukea ja voimaannuttamista sekä vahvistaa tähän rikostyyppiin liittyvää kansainvälistä ulottuvuutta koskevaa alueellista yhteistyötä.
22. Euroopan unioni tukee edelleen myös Euroopan neuvoston toimia muuttajien ja pakolaisten ihmisoikeuksien edistämiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään naisiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin, kuten ilman huoltajaa oleviin alaikäisiin, hltbi-henkilöihin, vammaisiin henkilöihin tai syrjinnän tai väkivallan kohteeksi joutuneisiin henkilöihin. Unioni on sitoutunut ihmisoikeuksien ja menettelyllisten takeiden noudattamiseen kaikkien muuttajien ja turvapaikanhakijoiden osalta, erityisesti niiden, jotka pakenevat Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan. Tästä ovat osoituksena uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen mukaiset ehdotukset samoin kuin ehdotukset, jotka koskevat muuttajien välineellistämistä ja tilapäistä suojelua koskevan direktiivin välitöntä aktivointia.

23. EU ja Euroopan neuvosto lisäävät tiedonvaihtoa ja viestintää rasismien ja antisemitismin torjuntaa koskevista politiikoista ja aloitteista. EU tekee tiivistä yhteistyötä Euroopan neuvoston erityisyksiköiden ja Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) kanssa syrjinnän torjumiseksi, mukaan lukien antisemitismin torjunta ja juutalaisen elämäntavan vaaliminen, antisemitismin torjuntaa ja juutalaisen elämäntavan vaalimista koskevan EU:n strategian 2021–2030 sekä rasismien ja antisemitismin torjunnasta vuonna 2022 annettujen neuvoston päätelmien mukaisesti.
24. EU:n ja Euroopan neuvoston yhteistyö uskonnon- ja vakaumuksenvapauden alalla jatkuu. Tähän lukeutuu perusoikeuskirjan mukainen vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeus ilmaista uskontoaan erityisten kulttuuristen, perinteisten ja uskonnollisten käytäntöjen avulla ja oikeus olla vailla uskonnollista vakaumusta.
25. Konfliktit ja humanitaariset hätätilanteet vaikuttavat usein kaikkein vakavimmin vähemmistöihin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluviin henkilöihin, myös hlbt-henkilöihin. Venäjän ilman edeltävää provokaatiota toteuttama ja perusteeton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on myöskin osoittanut, että tällaisten henkilöiden tukemiseksi ja suojelemiseksi on tehtävä enemmän. EU jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa hlbt-henkilöiden syrjinnän torjumiseksi ja harkitsee yhteisiä aloitteita, joilla pyritään tukemaan hlbt-henkilöiden ihmisoikeuksia.
26. Yhteisiä toimia¹ suunnitellaan myös muihin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien vahvistamiseksi, erityisesti niiden, jotka kuuluvat rodulliseen tai etniseen vähemmistöön taikka romani- tai Traveller-yhteisöihin.
27. Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan asiaankuuluvien syrjimättömyyttä koskevien artiklojen mukaisesti EU ja Euroopan neuvosto tekevät yhteistyötä edistääkseen monimuotoisuuden kunnioittamista suojelemalla ja edistämällä kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ihmisoikeuksia sovellettavien Euroopan neuvoston normien ja standardien sekä Venetsian komission suositusten mukaisesti.

¹ Ks. Hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskeva EU:n strategia 2020–2025 ja EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025.

28. Erityistä huomiota kiinnitetään myös yhteisiin toimiin vihapuheen ja viharikosten torjumiseksi Euroopassa, sekä verkossa että sen ulkopuolella, kuten todetaan joulukuussa 2021 hyväksytyssä Euroopan komission tiedonannossa ”Osallistavampi ja suojelevampi Eurooppa: EU-rikosten luettelon laajentaminen kattamaan vihapuheen ja viharikokset”.
29. Taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien alalla EU tekee yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa, jotta ihmisoikeuksia kunnioitetaan, suojellaan ja toteutetaan noudattaen Euroopan sosiaalista peruskirjaa ja uudistettua Euroopan sosiaalista peruskirjaa, joissa korostetaan ikääntyneiden henkilöiden, naisten, lasten, vammaisten henkilöiden ja siirtotyöläisten oikeuksia. Tämän alan yhteistyön päälinjat keskittyvät ihmisarvoisen työn edistämiseen kaikkien osalta ja erityisesti lapsityövoiman käyttöä ja pakkotyön poistamista koskevan nollatoleranssipolitiikan täytäntöönpanoon; eriarvoisuuden vähentämiseen torjumalla köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä, edistämällä sosiaalisen suojelun yleistä saatavuutta ja syrjimätöntä pääsyä sosiaalipalveluihin; työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun; kaikkien oikeuteen turvallisiin ja terveellisiin työoloihin, väkivallasta ja häirinnästä vapaaseen työelämään sekä vastuulliseen johtamiseen globaaleissa toimitusketjuissa. Yhteistyö Euroopan neuvoston kanssa sosiaalisten oikeuksien edistämiseksi näkyy myös sen osallistumisessa puolivuositaisiin foorumeihin, joilla seurataan Portossa vuonna 2021 pidetyssä sosiaalialan EU-huippukokouksessa tehtyjen sitoumusten täytäntöönpanoa. EU edistää myös Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja sen pöytäkirjojen tehokasta täytäntöönpanoa ja seuraa kiinnostuneena meneillään olevaa uudistusprosessia, jolla pyritään parantamaan Euroopan sosiaalisen peruskirjan järjestelmää.
30. Euroopan unioni tehostaa edelleen pitkäaikaista yhteistyötään Euroopan neuvoston asiantuntijaryhmien kanssa verta, kudoksia ja soluja koskevan politiikan alalla, yhdistää resursseja, parantaa sekä luovuttajien että vastaanottajien suojelua ihmisoikeuksien ja jäsenvaltioiden eettisten vaatimusten mukaisesti ja varmistaa näin, että kansanterveystarpeisiin vastataan paremmin. Lääkkeiden ja terveydenhuollon eurooppalaisen laatutyöelimen kanssa tehtävä yhteistyö edistää myös tätä tavoitetta.

31. YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmassa 48/13 ja YK:n yleiskokouksen päätöslauselmassa A/76/L.75 vahvistetun puhdasta, terveellistä ja kestäväää ympäristöä koskevan oikeuden poliittinen tunnustaminen ihmisoikeutena on myös yksi keskeinen yhteistyön aihe, jonka osalta nämä kaksi organisaatiota voivat yhdessä edistää tietoisuuden lisäämistä ja mahdollista uutta normatiivista kehitystä. EU suhtautuu myönteisesti siihen, että ministerikomitean ihmisoikeuksia ja ympäristönsuojelua koskeva suositus on hyväksytty, ja tukee sen täytäntöönpanoa sekä Euroopan neuvoston tulevaa työtä aiheen suhteen.
32. EU pyrkii myös, yhtenä sopimuspuolista, varmistamaan Euroopan luonnonvaraisten eläinten, kasvien ja elinympäristöjen suojelusopimuksen (Bernin yleissopimus) pitkän aikavälin institutionaalisen ja taloudellisen vakauden. Sopimuksessa korostetaan, että vastuullinen ja kestävä luonnosta huolehtiminen on tärkeää ja hyödyttää myös ihmiskunnan hyvinvointia.
33. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan korostaa selvästi sitä, että riippumattomilla ja uskottavilla tiedotusvälineillä on keskeinen rooli erityisesti konfliktiaikoina, ja osoittaa sodasta ja sota-alueilta raportoivien tiedotusvälineiden työntekijöiden haavoittuvuuden. Euroopan unioni jatkaa yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa niiden haasteiden ratkaisemista, jotka vaikuttavat tiedotusvälineiden riippumattomuuteen ja elinkelpoisuuteen, vahingoittavat monimuotoisuutta ja vaarantavat toimittajien ja muiden media-alan ammattilaisten turvallisuuden ja yleisön luottamuksen tietoon. EU aikoo tehostaa viestintää Euroopan neuvoston kanssa parantaakseen yhteistyötä, joka koskee sananvapautta, tiedotusvälineiden vapautta, toimittajien turvallisuutta sekä tiedonmanipuloinnin, verkossa ja verkon ulkopuolella olevan disinformaation ja yleisön osallistumisen estämiseen pyrkivien strategisten oikeustoimien torjumista, sekä tehostaakseen kansainvälisten aloitteiden koordinoitua päällekkäisyyksien riskin välttämiseksi. EU suosittaa, että EU:n edustustot ottavat omien maidensa osalta käyttöön Euroopan neuvoston foorumin ilmoitukset, jotta voidaan edistää journalismin suojelua ja journalistien turvallisuutta sekä kansalaisyhteiskunnan merkityksellistä osallistumista, ihmisoikeuksien puolustajien suojelua, yhdistymisvapautta ja rauhanomaista kokoontumisvapautta.

34. EU tukee edelleen kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden, ihmisoikeuksien puolustajien ja riippumattomien kansalaisjärjestöjen, myös naisten ja nuorten johtamien järjestöjen, työtä ja tekee yhteistyötä varmistaakseen niiden tehokkaan ja merkityksellisen osallistumisen Euroopan neuvoston prosesseihin. Yhteistyö Euroopan neuvoston kanssa on tärkeää myös EU:n mekanismeissa, kuten ihmisoikeuspuolustajia koskevassa mekanismissa.
35. Ihmisoikeuksien ja tekoälyn alalla Euroopan unioni jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa varmistaakseen vastuullisen ja ihmisoikeuskeskeisen lähestymistavan tekoälyn kehittämiseen, suunnitteluun ja soveltamiseen. EU osallistuu tekoälyä käsittelevän valiokunnan puitteissa sellaisen tekoälyä koskevan oikeudellisesti sitovan monialaisen välineen laatimiseen, joka perustuu ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota koskeviin Euroopan neuvoston normeihin ja jolla edistetään innovointia. Samalla se pyrkii varmistamaan Euroopan neuvoston välineen johdonmukaisuuden voimassa olevan EU:n säännösten ja ehdotetun tekoälysäädöksen kanssa ottaen huomioon lainsäädäntöprosessin aikana tapahtuvan kehityksen.
36. Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa pitkittyneiden konfliktien alueilla vallitsevat ihmisoikeustilanteet saavat edelleen Euroopan unionin täyden huomion ja tuen.

DEMOKRATIA

37. EU pyrkii suojelemaan ja vahvistamaan demokratiaa maailmanlaajuisesti edistämällä *kestävempien demokraattisten järjestelmien rakentamista*. EU:n globaalistrategian mukaisesti demokratian lujittaminen ulkoisissa toimissa on EU:n strategisen intressin mukaista ja myötävaikuttaa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisiin näkökohtiin (rauha ja turvallisuus, monenvälisyys, kehitys, muuttoliike).

38. Vuonna 2019 annetuissa demokratiaa koskeissa neuvoston päätelmissä ja ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa 2020–2024 pantiin merkille demokratian haastava ja jatkuvasti huononeva tilanne kaikkialla maailmassa. EU tekee yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa torjuakseen manipulointia, muun muassa disinformaatiokampanjoita, ja vastataksaan demokratiaan kohdistuviin haasteisiin tukemalla digilukutaitoa, kansalaiskasvatusta sekä demokraattisten prosessien avoimuuden ja osallistavuuden lisäämistä.
39. EU hyötyy merkittävästi Venetsian komission asiantuntemuksesta, erityisesti sen perustuslaillisten normien ja vaalilainsäädännön parantamiseen liittyvästä asiantuntemuksesta. EU pyrkii vahvistamaan yhteistyötään Venetsian komission ja sen sihteeristön kanssa vaaliuudistusten edistämiseksi, mukaan lukien EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien suosituksiin perustuvat uudistukset.
40. EU ja Euroopan neuvosto jatkavat useista menestyksellisistä lippulaivahankkeista kumpuavaa yhteistyötään koulutuksen alalla keskittyen tarpeeseen varmistaa tehokas, tasapuolinen ja osallistava pääsy yhtäläiseen korkealaatuiseen koulutukseen kaikille, myös romanilapsille². Yhteistyön merkitystä korostavat entisestään Euroopan unionin jäsenvaltioihin paenneiden ukrainalaisten lasten tarpeet. EU jatkaa tukeaan eurooppalaisen historianopetuksen seurantaryhmälle HISTOLAB-hankkeen kautta ja korostaa historiakasvatuksen merkitystä demokratian säilyttämisessä Euroopassa sekä eurooppalaisen identiteetin ja kansalaisuuden tunteen edistämisessä.
41. EU ja Euroopan neuvosto jatkavat yhteistyötä osallistavan, innovatiivisen ja yhteen nivoutuneen eurooppalaisen korkeakoulutusalueen kehittämiseksi erityisesti edistämällä demokratian periaatteita ja ihmisoikeuksia.

² Eurooppalaisen koulutusstrategiakehityksen ja romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevan EU:n strategiakehityksen mukaisesti.

42. Kieltenopetuksen alalla tehtävällä yhteisellä työllä, kuten nykyisellä yhteistyösopimuksella Euroopan neuvoston eurooppalaisen nykykielten keskuksen kanssa, pyritään edistämään tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä määrittelemällä yhteinen eurooppalainen lähestymistapa kieltenoppimiseen. Tavoitteena on myös korkealaatuisen koulutuksen tarjoaminen muuttajataustaisille opiskelijoille. Erittäin kehittynyt kielitaito edistää keskeisiä monialaisia taitoja, joilla tuetaan oppimista, kotoutumista, työllistettävyyttä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Monikielinen koulutus on tärkeää demokratian ja kaikkien kansalaisten, myös vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, osallistamisen tukemisessa.
43. EU ja Euroopan neuvosto tekevät pitkäaikaista ja vaikuttavaa yhteistyötä nuorisosalalla. EU:n ja Euroopan neuvoston nuorisokumppanuudella edistetään osallistavia nuorisopolitiikkoja useilla eri aloilla, mukaan lukien koulutuksen tukeminen ja oikeanlaisten välineiden tarjoaminen nuorille digitaalista siirtymää silmällä pitäen. Vuonna 2023 nuorisokumppanuudella edistetään Euroopan nuorison teemavuoden 2022 perintöä ja sen tavoitteiden saavuttamista. Toinen esimerkki tästä yhteistyöstä liittyy eurooppalaisen nuorisotyön toimintaohjelman täytäntöönpanoon. Ohjelma tarjoaa strategiset puitteet nuorisotyön kehittämisen vahvistamiseksi ja muokkaamiseksi. EU jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja tunnustaa nuorten ratkaisevan roolin poliittisessa päätöksenteossa. Nämä kaksi kumppanielintä aloittavat vuoden 2023 puolivälissä vuoropuhelun EU:n ja Euroopan neuvoston nuorisokumppanuuden uuden työsuunnitelman laatimiseksi vuosiksi 2024–2025. EU tarkastelee mahdollisuuksia yhteistyöhön Euroopan neuvoston kanssa EU:n osaamisen teemavuoden 2023 puitteissa.

44. Urheilu voi olla arvokas väline ihmisoikeuksien ja Euroopan kansalaisten hyvinvoinnin edistämisessä erityisesti pandemian jälkimainingeissa. EU jatkaa rakentavaa yhteistyötään Euroopan neuvoston kanssa useissa yhteistä etua koskevissa aiheissa tällä alalla, kuten vihapuheen torjunnassa urheilussa ja turvallisessa urheilussa. Euroopan unioni teki tiivistä yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa urheilukilpailujen manipulointia koskevan yleissopimuksen (Macolinin sopimus) hyväksymiseksi, tukee sen tavoitetta ja periaatteita ja vahvistaa, että urheilukilpailujen manipuloinnin torjunta on tärkeää. EU seuraa myös turvallisuutta, turvatoimia ja palveluita koskevaa yhdenmukaista lähestymistapaa jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutilaisuuksissa koskevan yleissopimuksen (St. Denisin yleissopimus) puitteissa tehdyn työn kehitystä.
45. Kulttuuristen oikeuksien kunnioittaminen on keskeinen tekijä kestävä kehityksen saavuttamisessa. EU jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa kulttuuri- ja taidetoiminnan saatavuuden edistämiseksi sekä kulttuurin ja kulttuurienvälisen vuoropuhelun ymmärtämiseksi perustaksi nykyaikaiselle yhteiskunnalle, joka luo edellytykset erilaisten identiteettien ilmaisemiselle, säilyttämiselle ja kehittämiselle. Kulttuurien monimuotoisuus on demokratioiden ja yhteiskuntien olennainen arvo, joka perustuu kunnioitukseen ja rauhanomaiseen rinnakkaiseloon. EU:n ja Euroopan neuvoston olisi jatkettava yhteistyötään sellaisten olosuhteiden luomiseksi, jotka edistävät kulttuurien monimuotoisuutta, luovuutta ja tekijöiden ja taiteilijoiden oikeuksien asianmukaista tunnustamista, ja edistettävä kulttuuritavaroiden ja -palvelujen hyödyntämistä.
46. EU jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa Euroopan kulttuuriperintöpäivien järjestämiseksi. Tavoitteena on lisätä Euroopan kansalaisten tietoisuutta yhteisestä kulttuuri- ja luonnonperinnöstään ja kannustaa heitä osallistumaan aktiivisesti kulttuuriperinnön turvaamiseen nykyisille ja tuleville sukupolville. Yhteistyötä olisi kartoitettava maiseman laatu- ja monimuotoisuuden suojelemiseksi yleisessä politiikassa, erityisesti kansainvälistä yhteistyötä koskevan Euroopan neuvoston maisemayleissopimuksen määräysten mukaisesti ja ottaen huomioon EU:n lainsäädäntö ja käynnissä olevat aloitteet. Kulttuuri- ja luonnonperinnön suojeleminen ja vaaliminen sekä kielellisen ja kulttuurien monimuotoisuuden suojeleminen ja edistäminen ovat ratkaisevan tärkeitä väkivaltaisten ääriiliikkeiden ehkäisemiseksi, disinformaation torjumiseksi ja myönteisen vuoropuhelun ja osallisuuden synnyttämiseksi.

47. EU ja sen jäsenvaltiot tunnustavat Euroopan neuvoston kulttuurireittejä koskevan laajennetun osittaisen sopimuksen merkityksen eurooppalaisen identiteetin ja kansalaisuuden edistämässä Euroopan yhteistä perintöä koskevan tietämyksen ja tietoisuuden avulla sekä kulttuuriyhteyksien ja kulttuurialan vuoropuhelun kehittämisessä Euroopassa sekä muiden maiden ja alueiden kanssa. Ne jatkavat Euroopan neuvoston kulttuurireittien tarjoamien mahdollisuuksien edistämistä kulttuuriyhteistyön, kestävän aluekehityksen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja Euroopan yhtenäisyyden kannalta.

OIKEUSVALTIO

48. Euroopan neuvoston asiantuntemuksella ja esikuvaroolilla on ratkaiseva merkitys EU:n vuotuisen laajentumispaketin ja eurooppalaisen oikeusvaltiomekanismin yhteydessä, mukaan lukien seuraavan vuotuisen oikeusvaltioraportin valmistelu, EU:n oikeusalan tulostaulu ja oikeusvaltioperiaatteen suojeluun tarkoitettujen EU:n välineiden jatkuva parantaminen. Yhteistyö Venetsian komission, GRECON, CEPEJ:n ja kaikkien muiden Euroopan neuvoston asiaankuuluvien elinten kanssa säilyy tulevinä vuosina ensisijaisena tavoitteena.
49. EU:n sitoumus oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja demokratian edistämiseen ulottuu ehdokasmaihin ja mahdollisiin ehdokasmaihin sekä EU:n naapurialueelle, joissa EU jatkaa Euroopan neuvoston kanssa tekemäänsä yhteistyötä tukeakseen maita näiden toteuttaessa keskeisiä uudistuksia ja tarjotessa koulutusta, joka liittyy oikeusalaan, korruption torjuntaan, ihmisoikeuksien edistämiseen sekä vapaiden ja riippumattomien tiedotusvälineiden ja kansalaisyhteiskunnan rooliin, ja seuratakseen – ehdokasmaiden ja mahdollisten ehdokasmaiden osalta – näillä aloilla saavutettua edistymistä, tarvittaessa liittymisprosessiin sovellettavan tehostetun lähestymistavan mukaisesti.
50. EU jatkaa myös tiivistä yhteistyötään GRECON kanssa edistääkseen normien täytäntöönpanoa korruption torjunnan tehostamiseksi ja Moneyvalin kanssa liittyen rahanpesun torjuntaan. EU jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa tukeakseen pyrkimyksiä vahvistaa oikeusvaltioperiaatetta ja torjua korruptiota laajentumisen alalla ja EU:n naapurialueilla sekä kehittää valmiuksia korruption ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, rahanpesun torjumiseksi ja tehokkaiden oikeudellisten toimien varmistamiseksi.

51. EU noudattaa EU:n huumausainestrategiaa 2021–2025 ja EU:n huumausainetoimintasuunnitelmaa 2021–2025, joissa vahvistetaan EU:n huume politiikan poliittinen kehys ja painopisteet tulevina vuosina, ja jatkaa tiivistä yhteistyötään huumausaineita ja riippuvuuksia käsittelevän Euroopan neuvoston kansainvälisen yhteistyöryhmän (Pompidou-ryhmä) kanssa tarjotakseen tietoa, tukea ja ratkaisuja tehokasta näyttöön perustuvaa huume politiikkaa varten, jossa kunnioitetaan täysimääräisesti ihmisoikeuksia.
52. Terrorismi ja väkivaltaiset ääri liikkeet uhkaavat vakavasti ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeus valtioperiaatetta. EU on sitoutunut tekemään tiivistä yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa parantaakseen rikosoikeudellisia toimiaan terrorismiin ja väkivaltaiseen ääri liikehdintään johtavan radikalisoitumisen sekä terrorismirikoksente kijöiden yhteiskuntaan sopeuttamisen ja kuntouttamisen kaltaisilla aloilla. Erityistä huomiota kiinnitetään ääri liikkeiden ja terroristien internetin väärinkäyttöön ja radikalisoitumiseen vankiloissa.
53. Kyberrikollisuuden torjunnan alalla EU jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa kyberrikollisuutta koskevan Budapestin yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen puitteissa. Se edistää Budapestin yleissopimusta puitteina kansainväliselle yhteistyölle ja valmiuksien kehittämiseksi.
54. Kulttuuriesineiden laittoman kaupan alalla EU tekee yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa kulttuuriomaisuuteen kohdistuvia rikoksia koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Nikosian yleissopimus) osalta ottaen huomioon myös periaatteet ja velvoitteet, jotka on vahvistettu vuonna 1970 tehdyssä Unescon kansainvälisessä yleissopimuksessa kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi. EU edistää yleissopimusta ja sen tavoitteita ehkäistä ja torjua kulttuuriomaisuuden laitonta kauppaa ja tuhoamista erityisesti tulevan kulttuuriesineiden kauppaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman yhteydessä.
55. EU tekee yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa tukeakseen YK:n ja muita monenvälisiä oikeus valtioon liittyviä aloitteita.